

Jaarverslag Leerplicht schooljaar 2024-2025

Gemeente Meppel

17 december 2025

Gemeente Meppel

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

1. Leerplicht en kwalificatieplicht 3

1. Kinderen tussen 5 en 16 jaar: leerplicht 3
2. Kwalificatieplicht voor jongeren van 16 en 17 3
3. Vrijstelling van de leerplicht (vrijstelling van de inschrijvingsplicht) 3
4. Thuiszitters 4

2. Wat doet de leerplichtambtenaar? 4

3. Wat doet het Doorstroompunt? 5

2. Schooljaar 2024/2025 in cijfers 6

3. Analyse van de cijfers 8

1. Toename werkprocessen en verzuimmeldingen 8

2. Stijging aantal thuiszitters 8

3. Vrijstellingen 8

4. Zorg en preventie 9

5. Spijbelspreekuren in het voortgezet onderwijs 9

4. Aanbevelingen schooljaar 2024/2025 10

5. Begrippenlijst 11

1. Inleiding

In dit jaarverslag blikken wij terug op het gevoerde leerplichtbeleid in het schooljaar 2024/2025. Voor de cijfers verwijzen we u graag naar de infographic midden in dit verslag. Aan de hand van analyses en aanbevelingen kijken we vooruit naar het nieuwe schooljaar. In dit eerste hoofdstuk leggen we een aantal begrippen en het wettelijk kader uit.

1. Leerplicht en kwalificatieplicht

Leerlingen van 5 tot 16 jaar zijn leerplichtig. Jongeren tussen de 16 en 18 jaar die nog geen startkwalificatie hebben behaald zijn kwalificatieplichtig. Beide zijn geregeld in de Leerplichtwet. Het doel van de Leerplichtwet is *het recht van kinderen van 5 tot 18 jaar op onderwijs te verzekeren en te zorgen dat jongeren zodanig toegerust zijn met kennis en vaardigheden dat zij een zelfstandige plaats in de samenleving kunnen verwerven*.

1. Kinderen tussen 5 en 16 jaar: leerplicht

Alle kinderen tussen 5 en 16 jaar die in Nederland wonen zijn leerplichtig. Dit geldt ook voor kinderen met een andere nationaliteit. En voor kinderen van asielzoekers en vreemdelingen. De meeste kinderen gaan al naar school als ze 4 jaar zijn. Zij vallen dan nog niet onder de leerplicht. De leerplicht begint op de 1e dag van de nieuwe maand nadat het kind 5 is geworden. Vanaf dat moment zijn ouders of verzorgers ook strafbaar als zij hun kind thuis houden. Ouders of verzorgers moeten hun leerplichtige kinderen inschrijven op een school. De kinderen moeten ook echt naar die school gaan.

De leerplicht duurt tot en met het einde van het schooljaar dat een kind 16 jaar wordt. Als een kind minimaal 12 volledige schooljaren naar school is geweest, is de leerplicht ook afgelopen. Een groep overslaan op de basisschool telt mee als volledig schooljaar.

2. Kwalificatieplicht voor jongeren van 16 en 17

De kwalificatieplicht is een van de maatregelen van de Rijksoverheid om schooluitval van jongeren tegen te gaan. De maatregel moet de kansen van startende jongeren op de arbeidsmarkt vergroten. Jongeren tussen 16 en 18 jaar die geen startkwalificatie hebben, hebben een kwalificatieplicht. Een startkwalificatie is (minimaal) een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2 of hoger). De kwalificatieplicht geldt niet voor jongeren die praktijkonderwijs gevolgd hebben, of de uitstroomprofielen arbeidsmarktgericht of dagbesteding op het voortgezet speciaal onderwijs. Kwalificatieplichtige jongeren moeten volledig dagonderwijs (bol) volgen. Ze mogen niet voltijd werken. Als een leerling de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) in het mbo volgt, dan kan hij leren en werken combineren. Ook na de 18^{e} verjaardag blijven we jongeren zonder startkwalificatie stimuleren om deze alsnog te halen. Vanaf 1 januari 2026 blijven we stimuleren tot de jongere 27 jaar is. Eerder was dit tot 23 jaar.

3. Vrijstelling van de leerplicht (vrijstelling van de inschrijvingsplicht)

Soms kan een kind (tijdelijke) vrijstelling krijgen van schoolbezoek. Dit gebeurt alleen in uitzonderingsgevallen. Denk aan een begrafenis of een huwelijk. Vrijstelling van de inschrijvingsplicht kan in vier gevallen:

1. *Vrijstelling artikel 5 onder a*
   De jeugdige kan door lichamelijke of psychische oorzaken langere tijd of helemaal geen onderwijs kan volgen.
2. *Vrijstelling artikel 5 onder b*
   De jeugdige gaat in het buitenland naar school.
3. *Vrijstelling artikel 5 onder c*
   Ouders kunnen geen school (in de buurt) vinden van een richting of geloof waar zij achter staan.
4. *Vrijstelling artikel 15*
   De jeugdige volgt op een andere wijze onderwijs, bijvoorbeeld via een bedrijfsopleiding.

4. Thuiszitters

Het ministerie van OCW definieert thuiszitters als ‘leerlingen die ingeschreven zijn op school, maar langer dan 4 weken thuiszitten’. Daarnaast is er ‘absoluut verzuim’. Daarbij gaat het over leerlingen die wel leerplichtig zijn, maar niet op een school staan ingeschreven en dus niet naar school gaan. Een derde groep zijn leerlingen die zijn vrijgesteld van de leerplicht. Deze vrijstelling vindt plaats op basis van een specifieke situatie, zoals een ernstige, meervoudige handicap.

Een belangrijke groep leerlingen die thuis zit wordt door het ministerie niet als thuiszitter geteld: kinderen en jongeren die zonder onderwijs thuis zitten omdat hun problematiek (volledige) deelname in een reguliere dan wel speciale onderwijssetting onmogelijk maakt. Bijvoorbeeld omdat zij prikkelgevoelig zijn, een (school)trauma hebben of om andere reden niet fysiek in een school aanwezig kunnen zijn. Zij ontvangen zorg en worden daarom door het ministerie niet als thuiszitter gerekend. In de leerplichtpraktijk noemen we deze leerlingen ook thuiszitter.

2. Wat doet de leerplichtambtenaar?

Leerplichtambtenaren zijn aangesteld door het College van burgemeester en wethouders om toezicht te houden op het naleven van de Leerplichtwet. De primaire taak van de leerplichtambtenaar is het behandelen van verzuimmeldingen en de controle op de schoolinschrijving (absoluut verzuim). Hiernaast geeft de leerplichtambtenaar advies en voorlichting rondom verzuim, schoolgang en zorg aan scholen, ketenpartners en ouders.

We werken natuurlijk nauw samen met leerlingen en ouders, maar ook met ketenpartners als onderwijs, hulpverlening, het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming en HALT. Dat doen we volgens de *Methodische Aanpak Schoolverzuim*[1]. Het doel van onze inzet is om een leerling (terug) te begeleiden naar een passend onderwijsprogramma en waar nodig hulp en/of maatwerk in te zetten. Strafrechtelijk handhaven is een laatste middel.

[1] Het uitgangspunt van de MAS is dat inzet licht is waar mogelijk en zwaar waar nodig. Bij de aanpak van schoolverzuim is het belangrijk dat snel stappen worden gezet om (langdurige) schooluitval te voorkomen. Een eenduidige aanpak en duidelijkheid over wie wat doet in welke fase helpt daarbij. Deze aanpak is beschreven in de MAS. De MAS beschrijft in een stappenplan vier routes bij meldingen van ongeoorloofd verzuim: vrijwillige jeugdhulp, HALT-straf, dwang in civielrechtelijk of dwang in strafrechtelijk kader. Bij verzuim met achterliggende problematiek staat de inzet van jeugdhulp voorop.

In de *Jeugdnota gemeente Meppel 2023-2028 – Welbevinden voorkomt zorg* beschrijven we een belangrijk uitgangspunt van de werkwijze in Meppel: we gaan in de basis uit van leer*recht* in plaats van leer*plicht*. Dit betekent dat deelname aan een onderwijsprogramma in een fysiek schoolgebouw, zoals de Leerplichtwet voorschrijft, altijd het uiteindelijke doel is en blijft. Maar in gevallen waarin een leerling wel ontwikkelingsmogelijkheden heeft, maar naar school gaan niet lukt, ondersteunen en stimuleren we de leerling om (tijdelijk) deel te nemen aan een onderwijsprogramma op een manier die wel mogelijk is. Bijvoorbeeld via afstandsonderwijs vanuit huis. We zetten de ontwikkeling van het kind voorop, omdat we vinden dat elk leerbaar kind recht heeft op onderwijs.

Leerplicht zet ook in op een preventieve aanpak van schoolverzuim. Dit doen we met verzuimspreekuren en deelname aan de Zorg Advies Teams in het onderwijs. Schoolverzuim kan een indicatie zijn voor achterliggende problemen. Door vroeg te signaleren kan hulp snel worden ingezet. Dit sluit aan bij *het Meppeler Akkoord Zorg en Onderwijs voor de Jeugd*.

3. Wat doet het Doorstroompunt?

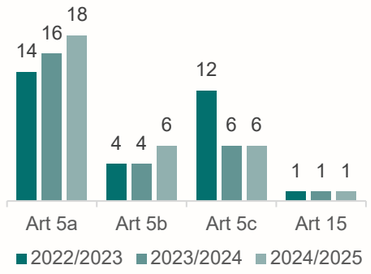
In Doorstroompunt-regio's werken scholen en gemeenten samen om te voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan. Doorstroompunt Nederland is verdeeld in 40 Doorstroompunt-regio’s die zich allemaal inzetten om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Gemeente Meppel vormt samen met De Wolden, Hoogeveen en Westerveld het Doorstroompunt regio Zuidwest-Drenthe. De doelgroep van het Doorstroompunt zijn 18-23 jarigen en kwetsbare jongeren van 16-23 jaar. In 2025 wordt de doelgroep wettelijk uitgebreid tot 27 jaar.

2. Schooljaar 2024/2025 in cijfers

Zie infographic op de volgende pagina.

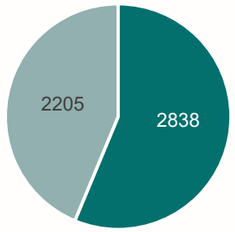
Jaarverslag leerplicht 2024/2025

Vrijstellingen

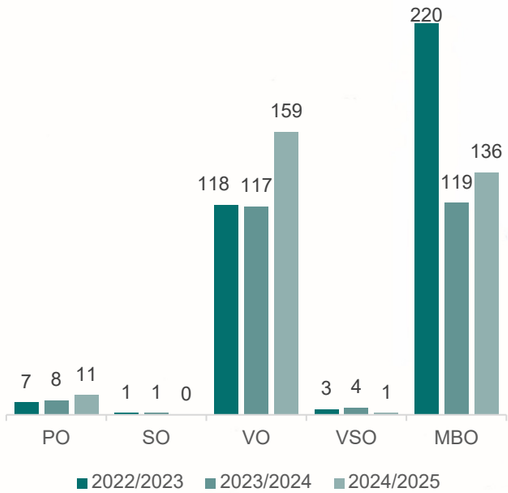

5a: Jongeren die psychisch of lichamelijk niet in staat zijn naar school te gaan
5b: ouders kunnen geen school vinden volgens hun levens-overtuiging
5c: jongere gaat in het buitenland naar school
15: jongere volgt een andere (interne bedrijfs-) opleiding

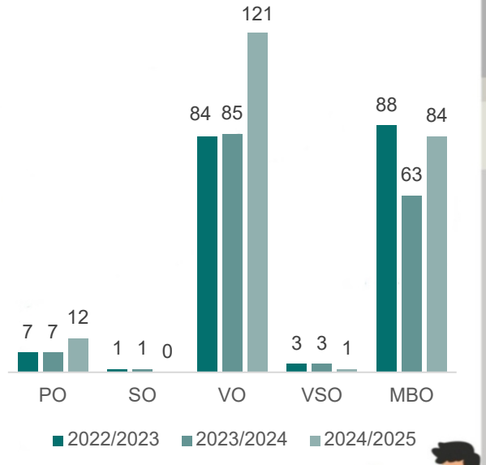
Aantal leerplichtigen

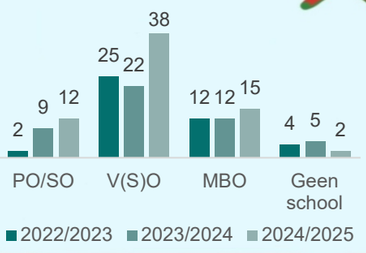
Verzuimmeldingen via DUO

Aantal unieke verzuimende leerlingen

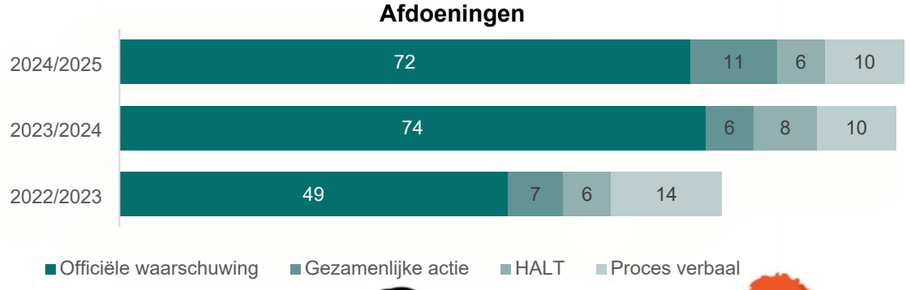

Thuiszitters

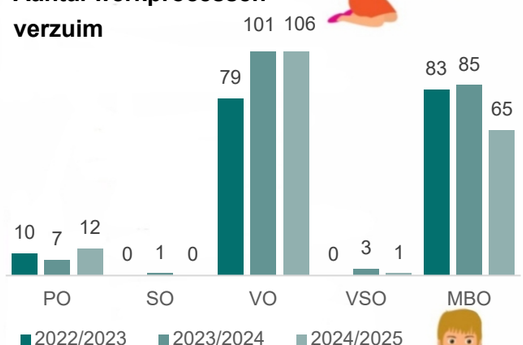

PO: primair onderwijs
SO: speciaal onderwijs
VO: voortgezet onderwijs
VSO: voortgezet speciaal onderwijs
MBO: middelbaar beroepsonderwijs

Afdoeningen

Aantal werkprocessen verzuim

Team Leerplicht
Bernadette Klamer
Roelanda Donker
Finska Witteveen-Matitaputty
Carine Pol

Ontwerp **VanVelzelsKitchen**

3. Analyse van de cijfers

In onderstaande paragrafen gaan we dieper in op een aantal zaken die in het schooljaar 2024-2025 (of al langer) opvallend zijn of het vermelden waard zijn:

- Toename aantal werkprocessen en DUO-verzuimmeldingen
- Stijging aantal thuiszitters
- Vrijstellingen
- Zorg en preventie
- Spijbelspreekuren

1. Toename werkprocessen en verzuimmeldingen

Het aantal DUO-meldingen, oftewel verzuimmeldingen, is flink gestegen. Die stijging is zowel in het po (primair onderwijs, oftewel basisonderwijs) als het vo (voortgezet onderwijs) en mbo (middelbaar beroepsonderwijs) te zien. In het po gaat het in absolute aantallen over 3 meer DUO-meldingen dan vorig jaar. Hier hebben we niet direct een verklaring voor.

In het vo zien we bij Stad & Esch vooral een stijging bij het Beroepencollege en Eigen Weg. Het Lyceum heeft juist een daling. Bij Dingstede zien we een stijging van meer dan 100%. Mogelijk hangt dit samen met het gebrek aan spijbelspreekuren in schooljaar 2024/2025. We gaan opnieuw in gesprek met Dingstede om het belang van deze spreekuren te onderstrepen.

In het mbo heeft het Drenthe College een stijging van meer dan 100%. Dit verklaren we door een toename van leerlingen die door uitval in het vo de overstap maken naar Entree of de Masterkans. Het Deltion College heeft een lichte daling, die we verklaren door verbeterd meldingsgedrag.

2. Stijging aantal thuiszitters

Opvallend is opnieuw de forse stijging van het aantal thuiszitters. Een duidelijk verklaring is de wachtlijst bij de Taalschool voor het vo. Hierdoor moesten leerlingen soms enkele maanden wachten voordat zij terecht konden bij het taalonderwijs. De oorzaak van de wachtlijst is een moeizame doorstroom richting regulier vo. De Taalschool geeft aan dat het reguliere vo het lastig vindt om deze leerlingen te bedienen. Ook geven scholen aan erop te afgerekend door de Inspectie van het Onderwijs wanneer leerlingen hun examen niet halen. Bij deze groep leerlingen lukt dit vaak niet vanwege hun achterstand in het Nederland.

Een andere oorzaak is dat leerlingen vaak lang moesten wachten op een toelaatbaarheidsverklaring (een tlv) voor het gespecialiseerd onderwijs. Pas wanneer het Samenwerkingsverband (po of vo) de tlv afgeeft, kan een leerling starten op de gespecialiseerde school. Regelmatig zaten leerlingen thuis in afwachten van de tlv.

3. Vrijstellingen

Er is een lichte stijging van het aantal vrijstelling op basis van artikel 5 lid a. Dit gaat om jongeren die om psychische of lichamelijke redenen niet in staat zijn om onderwijs te volgen.

Vaak zijn dit meervoudig beperkte jongeren. Er is ook een stijging van 4 naar 6 leerlingen waarvan de ouders beroep doen op artikel 5 onder b. Om een vrijstelling op grond van artikel 5 onder b van de Leerplichtwet aan te vragen, moeten ouders aantonen dat er binnen redelijke afstand van hun woning geen school is die voldoet aan hun geloofs- of levensbeschouwing. Het is een landelijke trend dat dit aantal vrijstellingen stijgt.

4. Zorg en preventie

We zien een toename van het aantal werkprocessen gericht op zorg en preventie van ongeveer 20%. Er is een opvallende stijging in het mbo van 60%. Ook bij Stad & Esch Lyceum is een opvallende stijging, ondanks een daling van het aantal DUO-meldingen. We verklaren de stijging doordat er vaker een beroep wordt gedaan op de leerplichtambtenaar om mee te denken bij zorg- en ziektedossiers. De leerplichtambtenaren worden vaker uitgenodigd voor multidisciplinaire overleggen. Het gaat ook regelmatig om ziekteverzuim waarbij de afdeling leerplicht samen optrekt met de jeugdarts.

5. Spijbelspreekuren in het voortgezet onderwijs

De leerplichtambtenaren voeren tijdens het spijbelspreekuur op scholen (voortgezet onderwijs) preventieve gesprekken met leerlingen die beginnend verzuimen vertonen (6 tot 8 keer verzuim). Hiermee ondersteunen wij de school bij hun wettelijke taak rondom de aanpak van schoolverzuim.

Net als vorig jaar liep de samenwerking niet met alle scholen even goed. De school moet voor elk spreekuur voorbereidingen treffen. Wanneer dit niet (goed) gebeurd was, kwam het regelmatig voor dat een spreekuur niet door kon gaan. We zijn hierover in gesprek gegaan met de scholen en dit was constructief. In schooljaar 2024/2025 hebben we pro-actief ingezet op de spijbelspreekuren bij Stad&Esch. Die liep dit jaar dan ook heel goed. De resultaten zijn ook positief: slechts twee van de vele tientallen leerlingen die op de spreekuren waren geweest, kwamen later opnieuw in beeld bij de afdeling leerplicht. Een prachtig resultaat.

4. Aanbevelingen schooljaar 2025/2026

- We zijn met de Taalschool en de andere betrokken gemeenten in gesprek over het gebrek aan Doorstroom naar het regulier vo. We onderzoeken de mogelijkheden en onmogelijkheden en verdiepen ons in regelgeving. In schooljaar 2025/2026 betrekken we ook de reguliere vo-scholen hierbij om een oplossing te zoeken.

- We zijn in gesprek met de Samenwerkingsverbanden over het versnellen van de afgifte van toelaatbaarheidsverklaringen (tlv's). Zeker in situaties waar al voor iedereen duidelijk is wat een passende onderwijsplek is, maar de tlv nog niet gereed is. Ook willen we zo veel mogelijk voorkomen dat kinderen pas op school starten na hun vijfde verjaardag omdat het afgeven van een tlv lang duurt of omdat dit proces te laat in gang is gezet. Dit vraagt om een goede samenwerking tussen gemeente, onderwijs en zorg.

- Het belang van de spijbelspreekuren in het VO is nog niet voor alle scholen evident. In 2025/2026 gaan we opnieuw in gesprek met Dingstede om het belang hiervan te onderstrepen.

5. Begrippenlijst

- DUO: Dienst Uitvoering Onderwijs
- DUO melding: door school gedane melding van verzuim.
- GOO: Gemeente Opvang Oekraïners
- HALT: Halt pakt strafbaar gedrag -zoals schoolverzuim- onder jongeren aan, zonder dat de jongere een strafblad krijgt
- JIKP: Jongeren In Kwetsbare Positie; jongeren zijn vaak kwetsbaar in de overstap vanuit het praktijk-, voortgezet speciaal en vmbo basisberoep en entree (mbo niveau 1) onderwijs naar vervolg mbo of arbeidsmarkt.
- MAS: Methodische Aanpak Schoolverzuim.
- ZAT: zorg advies teams (deelnemers veelal school, schoolmaatschappelijk werk, jeugdarts en leerplichtambtenaar)
- PO: primair onderwijs, oftewel de basisschool
- VO: voortgezet onderwijs, oftewel de middelbare school
- SO: speciaal onderwijs (basisonderwijs)
- VSO: voortgezet speciaal onderwijs
- MBO: middelbaar beroepsonderwijs
- Luxeverzuim: een leer- of kwalificatieplichtige is buiten de schoolvakantie afwezig zonder toestemming
- Absoluut verzuim: een leer- of kwalificatieplichtige staat niet ingeschreven op een school
- Relatief verzuim: een leer- of kwalificatieplichtige is meer dan 16 uur in 4 weken ongeoorloofd afwezig
- Langdurig relatief verzuim: relatief verzuim dat langer dan vier weken duurt
- Ongeoorloofd verzuim: leerplichtige jongere is niet op school zonder geldige reden
- Thuiszitter = langdurig relatief verzuimer : leerplichtige leerling die langer dan 4 weken thuiszit en de niet ingeschreven leerling.
- Verzuimdossier: leerplichtdossier o.b.v. door school gedane DUO melding van verzuim
- Wettelijk verzuim: school is verplicht verzuim te melden als een leerling 16 uren afwezig is in 4 aaneengesloten lesweken.
- Zorgdossier: leerplichtsdossier o.b.v. zorg voor een leerling met daarbij geoorloofd verzuim.

Duurzaamheid in Gemeente Meppel

Gemeente Meppel staat voor duurzaamheid. Dit document is ontworpen voor online gebruik.
Wil je het document toch printen? Print dan in zwart-wit en minimale printkwaliteit.

Kijk voor meer informatie over duurzaamheid in Gemeente Meppel op www.meppel.nl/duurzaam.